

PAPSF

MEMÒRIA 2020

Programa
**Atenció Primària
sense fum**
www.papsf.cat

Programa Atenció Primària Sense Fum (PAPSF)

Coordinació: Guadalupe Ortega

Membres de la Comissió Tècnica:

Roser Casals i Joan Lozano (CAMFiC)

Sílvia Granollers, Marta Chuecos/Laura Sancho (AIFICC)

Carmen Cabezas, Josep Maria Suelves i Araceli Valverde (ASPCAT)

Antonio Vallejo (PAPSF).

El Programa Atenció Primària Sense Fum (PAPSF) és una iniciativa que va començar al 2002 des de la Societat Catalana de Medicina Familiar i Comunitària (CAMFiC), l'Associació d'Infermeria Familiar i Comunitària de Catalunya (AIFICC) i l'Agència de Salut Pública de Catalunya per tal d'impulsar la prevenció del tabaquisme i la deshabituació tabàquica en la població de Catalunya i des dels centres d'Atenció Primària (CAP).

El Programa Atenció Primària Sense Fum és un **projecte transversal que integra activitats de prevenció, de promoció, de formació i de suport/consultes als professionals sanitaris dels centres d'AP**, a nivell organitzatiu i amb els proveïdors de salut, en **temes relacionats amb tabaquisme**. El programa aporta recomanacions de bona pràctica i instruments per millorar la qualitat de la clínica diària, a través d'activitats docents, investigadores i d'elaboració de documents i guies en relació al tabaquisme.

Des de la Comissió tècnica del PAPSF s'estableixen els objectius i línia general a seguir del programa.

La xarxa del PAPSF la componen a data actual: **618 professionals referents d'AP**, 379 professionals d'altres àmbits (hospitals, farmàcia, presons, tècnics del territori, etc.) i 725 Newsletter. Un **total de 1722 professionals referents** dels EAP de tot Catalunya, per mantenir-los informats, formats i actualitzats en temes de tabaquisme .

1. Manteniment informació del PAPSF

Web del PAPSF

La informació per a tota la xarxa del PAPSF es realitza mitjançant el www.papsf.cat, i amb el reforç de **missatges via mail periòdics** anunciant les novetats. Els professionals valoren molt bé mantenir el model de recordatori via mail. Continuem fent **tasques de manteniment del web** a la part administrativa i la pública.

Des de la coordinació del PAPSF, oferim periòdicament actualització i informació sobre [Notícies](#) ; [Activitats formatives](#); [Biblioteca](#) (documents, publicacions, guies, enllaços...)

Destaquem

INTEGRACIÓ DELS PROGRAMES DE PREVENCIÓ I PROMOCIÓ A L'ATENCIÓ PRIMÀRIA

5 Accions Xarxa sobre Tabac i COVID-19

Posicionament de les autoritats sanitàries sobre consum de tabac i la COVID-19

Fumar agreuja el risc de complicacions pel coronavirus

xarxes socials

Des del 2013 gestió i manteniment dels comptes en Twitter: [@PAPSE](#) Facebook: [Papsf Catalunya](#)

2. Deixar de fumar en temps de coronavirus

Davant la situació per la COVID-19 i la relació de l'agreujament de les complicacions pel coronavirus en les persones que fumen ([info](#)), un grup de professionals de la salut que treballem a l'Agència de Salut Pública de Catalunya, el Programa d'Atenció Primària sense Fum i la Xarxa Catalana d'Hospitals Sense Fum van posar en marxa una **iniciativa per ajudar a deixar de fumar de forma virtual** (amb assessorament per correu electrònic) en aquest període de confinament com a reforç a la xarxa habitual. Es tracta d'intervenció via missatge electrònic a l'adreça deixardefumar@papsf.cat i un professional sanitari expert en tractament del tabaquisme es posa en contacte en un termini màxim de 48 hores. [Més informació](#)

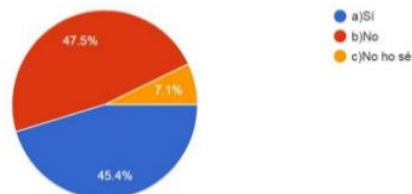
[L'estudi La salut en temps de confinament pel coronavirus](#), realitzat per l'ASPCAT, IDIAP Jordi Gol i ESADE al que van participar 37.810 persones (71% dones) va trobar que:

El percentatge de persones que fumen disminueix lleugerament (del 25,6% al 23%), tot i que el 40% de les persones que ja fumaven abans del confinament, declaren haver fumat més.

A pesar de la situació amb la COVID i la sobrecarrega de feina, **un percentatge important de professionals d'AP (45,4%) ha continuat ajudant a deixar de fumar majoritàriament fent seguiments de tabaquisme telefònics i virtuals (e.consulta o correu electrònic)**. Enquesta (no representativa) realitzada a 183 professionals d'AP per correu electrònic.

Durante las semanas de confinamiento habéis realizado intervención en tabaquismo en tu EAP ?

183 respuestas

3. Oferta formativa del PAPSF

Mantenim l'oferta formativa presencial i en línia. Seguint la mateixa línia dels cursos bàsics (Moodle), en format de joc de simulació (vídeos), amb reptes (línies de decisió) i continguts teòrics, sobre temes específics relacionats amb el tabac.

Aquest any hem iniciat una primera edició pilot d'un nou curs d'Abordatge del tabaquisme adolescència.

Hem fet un **canvi de plataforma, a moodle, dels cursos en línia**, que utilitzaven el sistema Flash Player per als vídeos, un programa que actualment està obsolet. Hem passat els cursos a moodle, el mateix sistema que utilitzem per als cursos avançats. Aprofitant aquest canvi, estem portant a terme, **Silvia Granollers i Guadalupe Ortega, una revisió, actualització completa (guions i documentació) i homogeneïtzació de tots els cursos** que tenim en marxa, bàsics i avançats. En el cas del curs de “Tabaquisme passiu en infància”, a més, hem fet una revisió per adaptar-lo al document del [grup de treball TASPI](#) del 2019 i hem canviat el nom a “Tabaquisme ambiental i salut infantil”.

Estem finalitzant l’elaboració dels continguts de dos cursos avançats més: tabaquisme i oncologia, tabaquisme i odontologia, que s’ha retardat la seva elaboració pel tema de la COVID-19 i mirarem de poder tenir-los finalitzats al 2021.

Durant el 2020 han rebut formació **del PAPSF: 102 professionals en activitats presencials i 1.355 professionals formats amb els cursos en línia.**

PRIMER SEMESTRES 2020				
PRESENCIALS				
Nom	Dates	Edicions	Lloc	Alumnes
Com comunicar en els mitjans	04/02/2020 i 06/02/2020	2	CAMFiC Barcelona	31
Jornada de grups de treball del PAPSF	21/01/2020	1	ASPCAT Barcelona	71
Formacions perifèriques: ajuda a deixar de fumar*	Primer trimestre	101	Catalunya	2.511
EN LÍNIA				
Curs bàsics:				
Tabaquisme passiu en infància (20 hores)	03/02/2020 a 27/03/2020	1	En línia	151
Intervenció en tabaquisme (20 hores)	03/02/2020 a 27/03/2020 25/05/2020 a 18/06/2020	2	En línia	421
Pràctica avançada				
Tabaquisme i embaràs (10 hores)	17/02/2020 a 15/03/2020	1	En línia	194
Tabaquisme i MPOC (20 hores)	17/02/2020 a 15/03/2020	1	En línia	235
Abordatge tabaquisme infància i adolescència (prova pilot)	19/12/2019a 19/01/2020	1	En línia	16
SEGON SEMESTRES 2020				
EN LÍNIA				
Curs bàsics:				
Tabaquisme passiu en infància (20 hores)	octubre-novembre	1	En línia	119
Intervenció en tabaquisme (20 hores)	octubre-novembre	1	En línia	218

*Segons els acords de les CIPM, s’ha finançat, sota determinades condicions, les presentacions de Champix® i Zyntabac® que estan indicades per la deshabitació tabàquica a partir de l’1 de gener del 2020. Hem preparat i hem posat a disposició de tots els referents d’AP, [materials per realitzar formació perifèrica en els seus EAP](#) durant el primer trimestre del 2020. Han reportat informació els referents de **101 EAP sobre la realització d’aquesta formació amb un total de 2511 professionals formats.**

En aquest període de la COVID-19, ens hem adaptat a la nova situació i hem col·laborat, hem participat i hem fet difusió, de diferents **trobades digitals sobre tabaquisme i covid-19:**
[WEBINARS](#)

Col·laboració oferta formativa

- Col·laboració amb el **Consell del Col·legi de farmacèutics per oferir** les formacions bàsiques en línia a les farmàcies comunitària.
- Acord amb la **Universitat de Girona per oferir** les formacions bàsiques en línia als alumnes de infermeria (**crèdits universitaris**).
- Acord amb la **Xarxa Catalana d'Hospitals Sense Fum (XCHSF)** per oferir les activitats formatives de les dues xarxes de manera gratuïta als referents tant d'AP com d'hospitals.

4. Materials

Mantenim i renovem periòdicament el materials sobre temes de tabaquisme com a suport a la intervenció dels professionals.

[Guies per ajudar a deixar de fumar per a professionals i per a usuaris.](#)

Aquest any hem editat la segona edició de la guia d'ajuda per deixar de fumar en 4 passos. En la revisió han participat tant els professionals de la xarxa del PAPSF com els de la XCHSF.

1a edició fins 2019

2a edició 2020

[Guies sobre Tabaquisme ambiental en infància](#)

Hem elaborat una reedició de la guia per a famílies amb la col·laboració dels professionals del grup TASPI en la seva revisió. S'ha quedat parada la seva edició per la COVID-19, esperem poder editar-la en paper/format web, el segon semestre del 2020.

[Guia d'intervenció grupal en tabaquisme](#)

S'ha portat a terme durant aquest primeres mesos del primer semestre de 2020 una **actualització i revisió dels material per portar a terme una intervenció grupal**. El grup de treball d'intervenció grupal, coordinat per Anna Gómez-Quintero, ha fet una exhaustiva revisió. Aquesta és la 3a edició de la guia amb noves dinàmiques de grup i nou disseny de tot el material i el lloc web on està ubicat.

5. Trobada anual del PAPSF 2020

La trobada anual, que estava prevista per a finals d'any, es posterga al 2021. Aquest any hem fet una **Jornada de grups de treball del PAPSF** en la que van participar **71 professionals** presencialment i posteriorment vam fer difusió de tota la informació i de les comunicacions a tota la xarxa de referents en el web: <http://www.papsf.cat/DetallActivitat.aspx?id=280>

6. Activitats comunitàries

XXI Setmana Sense Fum 2020: Desconnecta't de la cigarreta, endolla't a la vida.

Al voltant del Dia Mundial Sense Fum, la SemFYC organitza la Setmana Sense Fum. El PAPSF, es va fer responsable de coordinar-lo i organitzar-lo a Catalunya des del 2013 juntament amb altres àmbits com hospitals, farmàcies, municipis, Generalitat/ASPCAT, Col·legis i societats/associacions científiques.

Webpapsf.cat:

http://www.papsf.cat/Noticies_Detall.aspx?id=512

Les activitats i materials:

- Concurs lema obert a tots els estudiants de la facultat de comunicació de 3r i 4t, de Catalunya: <http://www.setmanasensefum.cat/lema.aspx>
- Versió del pòster i preparació dels [materials](#) 2020
- Domini específic: <http://www.setmanasensefum.cat> 2020.
- Elaboració i gestió del formulari per adhesions a la SSF2020: <http://www.setmanasensefum.cat/docs/adhesions2020.pdf>
- Elaboració de l'enquesta per a la població. Aquest any via formulari en línia exclusivament: <http://www.setmanasensefum.cat/Enquesta.aspx> . Concurs i premi a la participació
- Preparació i col·laboració de la Roda de premsa 2020:
 - o Elaboració dels resultats enquestes (Autogestió de les dades per analitzar i de la presentació): [infografia](#) Resultats enquestes [adults](#) i [joves](#)
 - o Col·laboració en [nota de premsa](#) SSF2020
- Impacte a xarxes socials [Twitter](#), [Facebook](#) i [Instagram](#) amb hashtag #ssfcat20 per analitzar impacte i repercussió en xarxes socials.
- Recollida de les activitats, autogestió de les dades i elaboració de [presentació impacte](#).
- Informació Dia Mundial sense Tabac. [Més info](#)

7. Grups de treball específics

Vam iniciar l'any 2020, **21 de gener de 2020**, amb una [Jornada de grups de treball del PAPSF](#) en la que es va informar dels avenços aconseguits en els grups de treball establerts i posteriorment ens vam dividir per saltes per realitzar la primera reunió dels nous grups de treball que es constitueixen amb diversitat de professionals i d'àmbits: Vulnerabilitat, Altres formes de fumar, Impacte ambiental i Comunicació.

Actualment tenim 8 **grups de treball en marxa**, 4 ja establerts i amb objectius concrets de continuïtat i 4 que han començat aquest any i amb la situació de la COVID-19 estan en espera del seu seguiment més endavant:

- **Intervenció grupal per territoris:**

Aquest any s'ha elaborat el document **Document/guia que permet desenvolupar les intervencions grupals amb visió territorial a Catalunya**. Pendent publicar al setembre al web. En el document s'informa de les avantatges que ha reportat aquest tipus d'intervenció, es va realitzar una prova pilot en la SAP Muntanya, i també les dificultats que es poden trobar. Estem pendents de la millora dels registres informàtics a l'e.cap.

- **Grup de treball de registres e.cap**

Durant el 2019 vam facilitar el document final d'aquest grup de treball als responsables Centre Competència Funcional ECAP (CCF) de l'Àrea de Sistemes d'Informació de l'ICS per instaurar a l'e.cap i vam tenir diverses reunions per tal d'incorporar les variables a la producció.

Al gener del 2020, coincidint amb el finançament dels fàrmacs d'ajuda per deixar de fumar, vam poder instaurar en e.cap, el paquet mínim de variables sobre intervenció en tabaquisme. Variables amb rellevància i evidència/consens científic per homogeneïtzar els registres i poder construir indicadors per mesurar i fixar estàndards d'atenció i indicadors de resultats. Vam elaborar un material formatiu per presentar els nous registres a la història clínica informatitzada i revisió dels fàrmacs d'ajuda en tabaquisme.

- **E.consulta de tabaquisme**

Vam elaborar al 2018-2019 un document de requeriment d'e.cap per tal de portar a terme un projecte de **l'e.consulta en tabaquisme**. L'eConsulta és una eina de comunicació digital entre els pacients i els professionals sanitaris que complementa l'atenció presencial. La ciutadania pot enviar consultes des de qualsevol dispositiu als professionals del CAP, de la mateixa manera que des de la història clínica ho pot fer el propi professional.

El grup de treball que va elaborar aquests document està conformat per professionals referents de tabaquisme. Vam voler crear un espai per fer intervenció en tabaquisme, oferint unes plantilles dirigides a l'usuari, amb missatges personalitzables, amb la intenció de facilitar als professionals la intervenció en l'ajuda per deixar de fumar, tenint en compte les diferents etapes o passos del procés (Decideix-te!, Prepara't!, Deixar de Fumar i Mantén-t'hi).

Abans de la situació per la COVID19 teníem pendent fer la prova pilot. **Amb la situació actual, hem ofert aquest material (maig 2020) als EAP**, doncs hem pensat que pot ser d'ajuda. Aquestes noves tecnologies són una oportunitat per al sistema sanitari, ja que ofereix nous **recursos no presencials** per deixar de fumar.

Estem en contacte amb el Centre de Competència Funcional ECAP (CCF) de l'Àrea de Sistemes d'Informació de l'ICS, per incorporar aquests missatges dins de l'aplicació de l'e.consulta.

- **Grup Tabac ambiental i salut perinatal i infantil (TASPI)**

Una vegada publicat el document del grup de treball al 2019, continuem treballant actualment per tenir continuïtat:

- **Actualització de la guia per les famílies:** Vull créixer sense fum, dels seus continguts actualitzats amb el document TASPI i més adaptat als dissenys actuals.
 - **Revisió i actualització del curs en línia Tabaquisme passiu en infància**, ara anomenat Tabaquisme ambiental i salut infantil.
 - Implementar **registres** en la Història Clínica informatitzada. Hem tingut dues reunions
 - **Espai web** pels usuaris i per a professionals dins del web de l'ASPCAT. Estem
- **Nous grups** que han començat al 2020 i que han tingut una primera reunió i un seguiment via mail per consolidar els seus membres i començar a treballar sobre la finalitat de cada grup, quines accions s'han de portar a terme i de quina manera:
 - **Vulnerabilitat i tabaquisme:** (presons, salut mental, nivell socioeconòmic baix...). Hem començat a col·laborar amb professionals de presons amb una enquesta basal que es portarà a terme a totes les presons de Catalunya.
 - **Impacte ambiental i tabaquisme:** Impacte ambiental del tabaquisme treballant més la part de contaminació i per tant, amb activitat dirigides a comunitat.
 - **Altres formes de fumar:** Possibilitat de continuïtat del mateix grup, amb un grup mixte de drogues i tabaquisme començant per Tabac-cànnabis i Tàbac-alcohol.
 - **Grup de portaveus comunicació papsf.** Es va realitzar, posteriorment a la jornada, una formació específica sobre com comunicar als mitjans.

8. **Proposta d'integració de prevenció i promoció**

Al 2020 s'inicia el Projecte d'Integració dels Programes de Prevenció i Promoció de la Salut a l'atenció primària [Document informatiu](#)

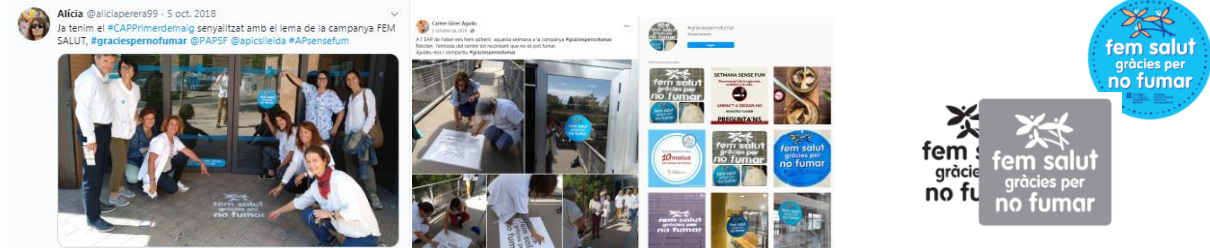
En aquest sentit estem treballant en les següents actuacions:

- Elaboració d'un document justificatiu del projecte per a la Integració dels Programes de Prevenció i Promoció de la Salut des de l'Atenció Primària, que de moment comença amb els programes Activitat Física Saludable, Atenció Primària Sense Fum i Beveu Menys.
- Desenvolupament d'una estratègia per a promoure l'auto-test de l'estat de salut respecte a tabac, alcohol i activitat física a través de La Meva Salut.
- Desenvolupament d'un Projecte per al consell breu en format telemàtic (telefònic i per missatge a través de l'eConsulta).
- Creació d'una web conjunta per a l'accés als materials dels 3 programes i d'una marca que englobi i unifiqui els programes.
- Creació d'un butlletí, per a l'enviament d'informació i notícies de forma conjunta dels tres programes adreçant-se de forma unificada als referents.
- Informació coordinada i conjunta de les activitats formatives dels tres programes.

9. Segona onada de la Campanya: Fem Salut. Gràcies per no fumar!

Aquesta és una estratègia que forma part del PAPSF amb el suport del Departament de Salut. La campanya recomana no fumar en els accessos als centres sanitaris, amb una retolació de que es va distribuir al 2018 a tots els centres principals dels ABS de Catalunya. [Més info](#) Es va realitzar difusió amb fotos en xarxes socials amb [#gràciespernofumar](#)

[twitter](#) [facebook](#) [Instagram](#)

En aquesta segona onada del 2019-2020, volem arribar a tots els centres i els consultoris locals. En aquesta ocasió estem fent **enviaments per MRW als centres que demanen:**

- **Adhesius verticals:** per l'entrada del centre amb dues cares impreses
- **Plantilla per pintar:** per senyalitzar/delimitar el terra

10. Activitats relacionades amb coordinació externa

- Com a membres del **Consell Assessor de Tabaquisme de Catalunya:** Participació, col·laboració i seguiment de les estratègies del Departament de Salut/Ministeri en relació a temes de tabaquisme: [Avantprojecte de llei d'addiccions](#) [Plan Integral de Reducció del Tabaquisme](#)
- Participació en la **comissió de treball del tabaquisme en els centres penitenciaris**, amb la intenció de incentivar la sensibilització i l'abordatge del tabaquisme, tant actiu com passiu. Hem elaborat una enquesta per conèixer la situació actual i les necessitats.
- Continuem treballant per tal que des del Departament de Salut i l'Agència de Salut Pública de Catalunya, [incorporin la mortalitat per tabaquisme](#) en l'**informe de mortalitat** de Catalunya. Informe espanyol de [Mortalitat atribuïble al consum de tabac en Espanya \(2000-2014\)](#).
- Col·laboració amb **ICS i altres proveïdors de salut**, per millorar els registres i les intervencions de tabaquisme, amb la intenció d'homogeneïtzar, facilitar i millorar la intervenció.
- Coordinació amb la **Xarxa Catalana d'hospitals Sense Fum (XCHSF)**: Des del 2018 estem col·laborat amb la XCHSF en diferents projectes i documents.
- Coordinació i suport amb les **Xarxes territorials de l'ASPCAT**. Donem suport a les iniciatives que es porten a terme en cadascuna de les xarxes territorials de Catalunya, aquest any, no s'han realitzat Jornades als territoris.
- **Cooperació amb altres projectes.**
 - **Col·laboren en projectes** com Salut i Barris, Entorn Sense Fum o Embaràs sense fum.
 - **Participació a la comissió** per donar compliment als acords de la [Comisión Interministerial de Precios de los Medicamentos sesión 194 de 30 de setembre 2019](#) sobre [el finançament dels medicaments i adequar-los a la realitat de Catalunya](#) i difusió/informació a la xarxa i en els seguiments durant el primer any d'aquest finançament.